

Ilyos — O'n uchinchi raqam

Qirq olti

Jeff Pippenger

2023-10-19

Oldingi maqolada biz Ilyosni 1798-yildan 1844-yilgacha bo'lgan tarix bilan uyg'unlashtirayotgan edik. Ilyos ramziy ma'noda o'sha tarixga Uilyam Miller birinchi farishtaning xabarini e'lon qilish uchun ko'tarilganida kiradi. Sarfatdagi beva ayol 1844-yil 22-oktyabrda bitta xalq bo'lib qoladigan ikki tayoqni, ya'ni bitta xalqqa aylanuvchi ikki millatni yig'ayotgan sodiq jamoatni ifodalaydi.

Ularga aytgin: Egamiz Rabbiiy shunday deydi: Mana, Men Isroil o'g'illarini ular ketgan xalqlar orasidan olaman, ularni har tomondan yig'aman va o'z yurtlariga olib kelaman. Men ularni o'sha yurtda, Isroil tog'lari ustida bitta xalq qilaman; ularning barchasi ustidan bitta shoh shohlik qiladi. Ular endi boshqa ikki xalq bo'lmaydilar, bundan buyon aslo ikki shohlikka bo'linmaydilar. Ular endi o'z butlari bilan ham, jirkanch narsalari bilan ham, hech bir gunohlari bilan ham o'zlarini bulg'amaydi. Lekin Men ularni gunoh qilgan barcha maskanlaridan qutqaraman va ularni poklayman. Shunda ular Mening xalqim bo'ladilar, Men esa ularning Xudosi bo'laman. Qulim Dovud ularga shoh bo'ladi, ularning hammasiga bitta cho'pon bo'ladi. Ular Mening hukmlarim bo'yicha yuradilar, farmonlarimga rioya qiladilar va ularga amal qiladilar. Ular Men qulim Yoqubga bergan yurtda, ota-bobolaringiz yashagan yurtda yashaydilar; ular o'zlari, farzandlari va farzandlarining farzandlari bilan u yerda abadiy yashaydilar. Qulim Dovud esa ularga abadiy amir bo'ladi. Bundan tashqari, Men ular bilan tinchlik ahdini tuzaman; bu ular bilan tuziladigan abadiy ahd bo'ladi. Men ularni o'rnataman, ko'paytiraman va Muqaddas maskanimni ularning o'rtasida to'abad qo'yaman. Mening chodirim ham ular bilan birga bo'ladi. Ha, Men ularning Xudosi bo'laman, ular esa Mening xalqim bo'ladilar. Xalqlar shuni biladilarki, Isroilni muqaddas qiluvchi Men — Egaman, qachonki Mening muqaddas maskanim ularning o'rtasida to'abad bo'lsa. Hizqiyol 37:21–28.

Hizqiyol bir xalq bo'lib birlashadigan ikki tayoqqa, ya'ni ikki xalqqa va'da qilingan bir necha barakalarni ko'rsatadi. Biz o'sha barakalarning to'rttasini ko'rib chiqishdan boshlaymiz; White xonim ularni to'rtta “kelish” deb belgilagan bo'lib, ularning barchasi bir vaqtda, 1844-yil 22-oktyabrda bajo bo'lgan.

“Masihning muqaddas ma'badni poklash uchun bizning oliy ruhoniymiz sifatida eng muqaddas joyga kirib kelishi, Doniyor 8:14 da ko'rsatilganidek; Inson O'g'lining Qadimiy Kunlar Huzuriga kelishi, Doniyor 7:13 da bayon etilganidek; va Egamizning O'z ma'badiga kelishi, Malakiy tomonidan bashorat qilinganidek, ayni bir voqeaning tavsiflaridir; va bu, shuningdek, Matto 25 dagi o'nta bokira haqidagi masalda Masih tomonidan tasvirlangan kuyovning nikohga kelishi orqali ham ifodalangan.” Buyuk Kurash, 426.

Opa Uayt tilga olgan birinchi “kelish” — bu oliy ruhoniyni “ma'badni poklash” uchun kelishidir; bu esa ikki ming uch yuz yilning oxirida sodir bo'lishi kerak edi. O'sha oyat Doniyor kitobining sakkizinchi bobi o'n uchinchi oyatidagi: “Kundalik qurbonlik, vayron qiluvchi gunoh va

ma'bad bilan lashkarning oyoq osti qilinishiga oid vahiy qancha vaqt davom etadi?" degan savolga javob beradi. O'n to'rtinchi oyat ma'badni poklash ikki ming uch yuz yilning oxirida boshlanishini ko'rsatadi. Hizqiyol aytadiki, Xudo "Isroil o'g'illarini ular borib qolgan butparast xalqlar orasidan olib chiqib, ularni har tomondan yig'adi, ... va yig'ilgan xalq endi o'zlarini bulg'amaydi", chunki Xudo "ularni poklaydi; shunda ular Mening xalqim bo'ladilar, Men esa ularning Xudosi bo'laman."

1844-yil 22-oktabrda Opa Uayt tilga olgan ikkinchi "kelish" Doniyor kitobining yettinchi bobi, o'n uchinchi oyatining amalga oshishi edi; unda Inson O'g'li shohlikni qabul qilish uchun Qadimiy Kunlarga kelishi ko'rsatilgan. Hizqiyol shunday deydi: Xudo "ularni Isroil tog'lari ustidagi yurtda bir xalq qilur; va ularning hammasiga bir podshoh podshoh bo'lur." Hizqiyol Masihni "Dovud" nomi bilan podshoh sifatida tasvirlaydi, qachonki u: "qulim Dovud ularga podshoh bo'lur", deb aytsa. U, shuningdek, Masih Dovud sifatida ularning "bir cho'poni" bo'lishini va Uning "quli Dovud" ham "ularga abadiy amir bo'lishini" ko'rsatadi. Podshoh, ta'rifga ko'ra, podshoh sifatidagi unvoniga ega bo'lishi kerak, va u hukmronlik qiladigan saltanatga hamda o'z shohligining fuqarolariga muhtojdir. Agar fuqarolar bo'lmasa, shohlik ham bo'lmas edi.

Men kechasi ko'rgan vahiylarimda ko'rdimki, mana, inson O'g'liga o'xshagan Zot osmon bulutlari bilan keldi va Qadimiy Zotning huzuriga yetib keldi; va Uni Uning oldiga olib kelishdi. Va Unga hukmronlik, shon-shuhrat va shohlik berildi, toki barcha xalqlar, millatlar va tillar Unga xizmat qilsinlar: Uning hukmronligi o'tib ketmaydigan abadiy hukmronlikdir, va Uning shohligi hech qachon vayron qilinmaydigan shohlikdir. Doniyor 7:13, 14.

Opa Uayt opa aniqlagan uchinchi "kelish" — Masihning "ahdning elchisi" sifatida to'satdan O'z ma'badiga kelib, Levining o'g'illarini poklashidir. Hizqiyol aytadiki, Masih "ularni poklaydi; shunda ular Mening xalqim bo'ladilar, Men esa ularning Xudosi bo'laman", va bundan tashqari U ular bilan "tinchlik ahi" tuzadi, bu esa "abadiy ahd" bo'ladi. Bu ahd Xudo O'z "muqaddas maskani"ni "ularning o'rtasiga" "o'rnatganida" amalga oshadi; va "xalqlar Men, Egamiz, Isroilni muqaddas qilishimni bilib oladilar, qachonki mening muqaddas maskanim ularning o'rtasida bo'lsa."

Mana, Men O'z elchimni yuboraman, u Mening oldimda yo'lni hozirlaydi; sizlar izlayotgan Rabbiy O'z ma'badiga to'satdan kirib keladi, ya'ni sizlar lazzatlanadigan ahdning Elchisi; mana, U keladi, deydi lashkarlar Egasi bo'lgan Rabbiy. Lekin Uning keladigan kuniga kim bardosh bera oladi? U zohir bo'lganda kim tura oladi? Chunki U tozalovchining oloviga o'xshaydi va kir yuvuvchilarning ishqoriga o'xshaydi. U kumushni tozalovchi va poklovchi kabi o'tiradi; U Levi o'g'illarini poklaydi va ularni oltin hamda kumush kabi tozalaydi, shunda ular Rabbiyga solihlik bilan nazr keltiradilar. Shunda Yahudo va Quddusning nazri Rabbiyga qadimgi kunlardagidek va avvalgi yillardagidek maqbul bo'ladi. Malaki 3:1-4.

1798-yildan 1844-yilgacha bo'lgan tarixda Masihga yo'l hozirlagan, "ahd xabarchisi" bo'lgan xabarchi — William Miller timsolida ifodalangan Ilyos edi. Masih to'satdan O'z ma'badiga kelganida, U "Levi o'g'illari"ni "zargarning olovi" kabi pokladi.

1844-yil 22-oktabrda amalga oshgan boshqa “kelish” — kuyovning kelishidir. Hizqiyol ikki marta ikki tayoqdan birlashtirilgan xalq Xudoning “xalqi bo‘lishini” va U “ularning Xudosi bo‘lishini” ta’kidlaydi. Bu nikoh orqali amalga oshdi. 1844-yil 22-oktabrda, Opa Uayt tilga olgan va amalga oshgan o‘sha to‘rtta bashoratning barchasi Hizqiyolning ikki tayoq haqidagi guvohligi bilan aniqlanadi.

Ilyos ahd xabarchisi uchun yo‘lni tayyorlaydigan xabarchini ifodalaydi. Masih Yahyo Cho‘mdiruvchini O‘zining birinchi kelishi uchun yo‘lni tayyorlagan xabarchi sifatida ko‘rsatdi. Uayt opa Uilyam Millerni Ilyos deb ta’rifladi, va Miller Masihning “oliy ruhoniyligi”, “Inson O‘g‘li”, “ahd xabarchisi” va “kuyov” sifatida kelishi uchun yo‘lni tayyorladi.

Uch yarim yildan so‘ng, Ilyos beva ayol va uning o‘g‘li bilan birga turgan Sareptadan kelib, Ahabga butun Isroilni Karmelga chaqirishni buyurdi. Hizqiyol shunday deydi: ikki tayoqdan birlashtirib yig‘ilgan xalqning o‘rtasiga O‘zining muqaddas maskanini qo‘yganida, butparast xalqlar Xudo Xudo ekanini bilib oladilar. Karmel tog‘ida Ilyos Isroilga Xudo Xudomi yoki Baal xudomi — shuni tanlashni aytdi, ammo u bu masalani nafaqat haqiqiy Xudo kim ekanligi nuqtayi nazarida, balki haqiqiy payg‘ambar kim ekanligi nuqtayi nazarida ham qo‘ydi.

Ilyos butun xalq oldiga kelib, dedi: Qachongacha ikki fikr orasida ikkilanib yurasizlar? Agar Rabbiy Xudo bo‘lsa, Unga ergashinglar; agar Baal bo‘lsa, unga ergashinglar. Xalq esa unga bir og‘iz ham javob qaytarmadi. So‘ng Ilyos xalqqa dedi: Men, faqat men yolg‘iz, Rabbiyning payg‘ambari bo‘lib qoldim; Baalning payg‘ambarlari esa to‘rt yuz ellik kishidir. 1 Shohlar 18:21, 22.

Butun Isroil, jumladan Axab ham, osmondan olov tushib, Ilyosning qurbonligini yondirib yuborganida, Ilyosning Xudosi Xudo ekanini bildi. Karmel tog‘ida olovning tushishi, Xudo ikki tayoqdan tashkil topgan xalqning o‘rtasiga O‘zining muqaddas maskanini qo‘ygan paytni belgilaydi. Karmel tog‘idagi olov mo‘jizasi Xudoning Xudo ekanini, Baal esa soxta xudo ekanini namoyon qildi.

Sareptadagi mo‘jiza — Ilyos bevaning o‘lik o‘g‘li ustiga uch marta yotganida yuz bergan hodisa — unga Ilyos Xudoning odami ekanini isbotladi; Karmildagi mo‘jiza ham xuddi shuni amalga oshirdi. Karmildagi olov nafaqat Xudoning Xudo ekanini isbotladi, balki u Ilyosning Baal payg‘ambarlari va butazorlar payg‘ambarlaridan farqli ravishda Xudoning haqiqiy payg‘ambari ekanini ham namoyon qildi. 1840 yildan 1844 yilgacha bo‘lgan tarixda, murtad protestantizmning soxta payg‘ambarlaridan farqli ravishda, Miller va milleritlar haqiqiy payg‘ambarlar ekanlari namoyon etildi; o‘sha ayni tarixning o‘zida ular o‘zlarini Izabelning qizlari ekanlarini oshkor etgan edilar.

Karmeldagi Ilyos haqiqiy protestant shoxini aniqlash ishini ifodalaydi, chunki Muqaddas Kitob bashoratining oltinchi shohligi, ya’ni Vahiy o‘n uchinchi bobdagi yer maxluqi, protestantizm shoxiga va respublikachilik shoxiga egadir, hamda u aynan 1798-yilda o‘z hukmronligini endigina boshlagan edi. 1798-yilda, Izabel hukmronligining uch yarim yili oxirida, Ilyos Sarfatdan kelib, yer maxluqidagi qaysi jamoat protestantizmning shoxi ekanini aniq ajratib ko‘rsatish uchun keldi.

Sareptalik beva ayol Tiyyatira tarixidan nikohga tomon safar qilayotgan edi; u yerda uning bevligi barham topishi kerak edi. Uning tiriltirilgan o'g'li uch yarim yillik qurg'oqchilik davomida Izabel tomonidan o'ldirilganlarni ifodalaydi. U olov yoqish uchun terib yurgan ikki cho'p, bir xalq sifatida birlashtirilishi lozim bo'lgan so'zma-so'z Isroilning ikki xonadonini ifodalar edi; va o'sha xalq ruhiy Isroil edi. Beva ayol ikki cho'pdan olov yoqish uchun foydalanmoqchi edi; bu esa Karmalda hamda 1844-yil 22-oktabrda, ahd xabarchisi Levining o'g'illarini "tozalovchining olovi" bilan poklagan paytda amalga oshdi.

Olov — Xudoning Ruhi to'kilishining ramzidir; bu to'kilish Karmalda ham, 1844-yil 22-oktabrda cho'qqisiga yetgan Yarim Tun Faryodida ham yuz bergan.

Elliginchi kuni to'liq yetib kelganda, ularning barchasi bir joyda bir dildan jam bo'lgan edilar. To'satdan osmondan qattiq esayotgan shiddatli shamolnikiga o'xshash bir ovoz keldi va ular o'tirgan butun uyni to'ldirdi. Ularga olovga o'xshash bo'lingan tillar zohir bo'lib, ularning har birining ustiga qo'ndi. Va ularning barchasi Muqaddas Ruhga to'ldilar hamda Ruh ularga so'zlashni berganidek, boshqa tillarda gapira boshladilar. Havoriylar 2:1–4.

Ruhning to'kilishi bir xabarning e'lon qilinishini ifodalaydi, va beva ayol olov yoqmoqchi edi, toki yeyish uchun bir oz ovqat tayyorlay olsin; bu esa bir xabardir.

Va men farishtaning oldiga borib, unga: Kichik kitobni menga ber, dedim. U esa menga: Uni ol va yeb yubor; u qorningni achchiq qiladi, ammo og'zingda asalday shirin bo'ladi, dedi. Va men kichik kitobni farishtaning qo'lidan olib, yeb yubordim; u og'zimda asalday shirin edi; ammo uni yeb bo'lishim bilanoq, qornim achchiq bo'ldi. Vahiy 10:9, 10.

Axab Izabelga darhol e'lon qilgan xabar shundan iborat ediki, Ilyosning Xudosi haqiqiy Xudo edi, chunki Axab Ilyosning Xudosi olov bilan javob berganiga endigina guvoh bo'lgan edi. 1844-yil 22-oktyabrda darhol ochilgan xabar esa uchinchi farishtaning xabari edi. Har ikki holda ham, Axab yetkazgan xabar yoki uchinchi farishtaning xabari Izabelni g'azabga keltiradi.

Lekin sharqdan va shimoldan keladigan xabarlar uni bezovta qiladi; shu bois u ko'plarni yo'q qilish va butunlay qirib tashlash uchun qattiq g'azab bilan yo'lga chiqadi. Doniyor 11:44.

Doniyorning "sharqdan va shimoldan keladigan xabarlar"i shimol podshohini — Izebelni — g'azablantiradigan xabarni ifodalaydi, va u yer tarixining so'nggi quvg'inini boshlab beradi. O'sha xabar Ahobning Izebelga yuborgan xabari hamda 1844-yilda hukmning boshlanishi chog'ida uchinchi farishtaning xabari yetib kelishi orqali ifodilangan edi.

Ahab Ilyosning qilgan hamma ishlarini va qolaversa, u barcha payg'ambarlarni qilich bilan qanday o'ldirganini Izebelga aytib berdi. Shunda Izebel Ilyosga bir choparni yuborib, dedi: «Agar ertaga shu paytga qadar men sening joningni ulardan birining jonidek qilmasam, xudolar menga shunday qilsin, hatto bundan ham ortig'ini qilsin». 3 Shohlar 19:1, 2.

Ilyos timsol sifatida 538-yildan 1798-yilgacha bo'lgan sahro davri orqali ifodalanadi. So'ng 1798-yilda Ilyos tarixda Uilyam Miller sifatida namoyon bo'ladi. 1844-yilda Ilyos Osmondan Tungi Faryodning olovini tushirmoqda. So'ng 1863-yilda Ilyos ham, uning xabari ham rad etildi. Uning xabari Musoning "yetti vaqt" haqidagi xabari edi; bu, shuningdek, Hizqiyoning ikki tayoq

haqidagi xabari orqali ham ifodalangan. Ularning sochilib ketishining yakunida ikki tayoqning bir joyga to‘planishi Sareptalik bevaning xabari edi va u taom tayyorlashdan oldin o‘sha ikki tayoqni yig‘ib oldi.

Jeyms va Ellen Uaytga ko‘ra, millerit adventizmi 1856-yilda Laodikiyalik adventizmga aylandi, va ular bundan keyin 1863-yilda Musoning “yetti vaqt” haqidagi Ilyos xabarini rad etganlarida, Xudo 1856-yilda (Hiram Edsonning tugallanmagan sakkiz maqolasi orqali) yuzaga chiqarmoqchi bo‘lgan “yetti vaqt” haqidagi bilimning ortishini anglashning mantiqiy qobiliyatini yo‘qotdilar. Mantiq ularni farishtalar Uilyam Millerga yig‘ib chiqishni yetaklagan haqiqatlar poydevor tizimini buzib tashlashni boshlashga majbur qildi. Miller tomonidan kashf etilgan birinchi “tosh” Laodikiyalik adventizm butun o‘z tarixi davomida qoqiladigan poydevor toshi edi. O‘sha birinchi haqiqat toshining rad etilishi Laodikiyaning ko‘rligini keltirib chiqardi; bu alomat davolanishi mumkin, biroq kamdan-kam hollarda bunga intilinadi.

1844-yil 22-oktabrda boshlangan ma’badni poklash ishi Doniyor 8:13 da muqaddas joy bilan birga oyoq osti qilingan “lashkar”ni ham poklashni o‘z ichiga olgan edi. Lashkar Sarefatlik beva ayol olov uchun yig‘ib olgan “ikki tayoq” bilan ifodalangan edi. O‘sha ikki tayoq qadimgi Isroilning tom ma’nodagi ikki xonadoni edi. Tom ma’nodagi Efrayim va Yahudo bir ruhiy xalq qilib birlashtirilishi va hukmning boshlanishida ahd xabarchisi tomonidan poklanishi kerak edi. O‘sha ikki xalq oyoq osti qilingan “lashkar” edi.

Hizqiyoning va’dasi shundan iborat ediki, Xudo “borgan joylaridagi butparast xalqlar orasidan Isroil o‘g‘illarini oladi” va ularni “to‘playdi” hamda “o‘z yurtiga olib keladi.” So‘zma-so‘z Isroilning yurti ulug‘vor yurt, yoki va’da qilingan yurt, yoxud Yahudo edi. 1798 yildagi ruhiy ulug‘vor yurt esa, Vahiyning o‘n uchinchi bobidagi ikki shoxli yer maxluqining yurti edi.

Men ularga qo‘limni ko‘targan kunda, ularni Misr yurtidan Men ular uchun ko‘zlab qo‘ygan, sut va asal oqib yotgan, barcha yurtlarning ziynati bo‘lgan bir yurtga olib chiqish uchun.... Shunga qaramay, Men sahroda ham ularga qo‘limni ko‘tardimki, ularni Men ularga bergan, sut va asal oqib yotgan, barcha yurtlarning ziynati bo‘lgan o‘sha yurtga kiritmasman. Hizqiyol 20:6, 15.

Isroilning ikki haqiqiy uyi “barcha yurtlarning shon-shuhrati” bo‘lgan, “sut va asal oqib yotgan” yurtda yashagan. Isroilning ikki haqiqiy uyi ruhiy Isroil sifatida bir joyga to‘planganda, ularga o‘z yurtlariga joylashtirilish va’da qilingan edi. Ruhiy “ulug‘vor yurt” — yer hayvoni hukmronligi davrida boshida Milleriylar harakati va oxirida yuz qirq to‘rt mingliklarning harakati joylashgan makondir. Yuz qirq to‘rt mingliklarni ifodalovchi harakat faqat yer hayvoni yurtida ko‘tarilishi mumkin edi. Boshqa bir yurtdan uchinchi farishta harakati ekanini da’vo qiluvchi har qanday harakat soxtadir, chunki Alfa va Omega har doim oxirni bosh orqali tasvirlaydi.

“Xudoning beqiyos marhamatlari va barakalari xalqimiz ustiga yog‘dirildi; u ozodlik diyori va butun yer yuzining shon-shuhrati bo‘lib keldi. Ammo Xudoga shukronalar qaytarish o‘rniga, Xudoni va Uning qonunini ulug‘lash o‘rniga, Amerikadagi o‘zini nasroniy deb atovchilar mag‘rurlik, ochko‘zlik va o‘ziga to‘qlik bilan xamirturushlangandirlar....”

“Ko‘chalarda hukm ijro etilgan, adolat esa kira olmaydigan, yomonlikdan chetlanadigan kishi esa o‘zini o‘lja qiladigan vaqt keldi. Ammo Egamizning qo‘li qutqara olmaydigan darajada qisqarmagan, Uning qulog‘i eshita olmaydigan darajada og‘irlashmagan. Amerika Qo‘shma Shtatlari xalqi marhamat topgan xalq bo‘lib kelgan; ammo ular diniy erkinlikni cheklab, protestantizمنى taslim qilib, papachilikka yon bosganlarida, ularning aybi me‘yori to‘ladi, va ‘milliy murtadlik’ osmon kitoblarida qayd etiladi. Bu murtadlikning natijasi milliy halokat bo‘ladi.” Review and Herald, 1893-yil 2-may.

Doniyor kitobining sakkizinchi bob, o‘n uchinchi va o‘n to‘rtinchi oyatlari ham muqaddas maskan, ham lashkarning oyoq osti qilinishini ko‘rsatadi. Lashkar tom ma‘nodagi Isroilning ikki xonadoni edi. Zulmat asrlarining ming ikki yuz oltmish yili davomida Quddus oyoq osti qilindi.

Menga tayoqqa o‘xshash bir qamish berildi; farishta turib, shunday dedi: Tur, Xudoning ma‘badini, qurbongohni va unda sajda qilayotganlarni o‘lcha. Lekin ma‘badning tashqarisidagi hovlini tashlab qo‘y, uni o‘lchama; chunki u g‘ayriyahudiylarga berilgandir; ular esa muqaddas shaharni qirq ikki oy oyoq osti qiladilar. Vahiy 11:1, 2.

Vahiy kitobining o‘n birinchi bobida Yuhannoga nafaqat ma‘badni, balki “unda sajda qiluvchilarni ham” o‘lchash buyuriladi. Yuhanno ma‘badni va unda sajda qiluvchilarni o‘lchashga buyurilgan paytda, payg‘ambarlik nuqtayi nazaridan 1844-yil 22-oktabr sanasida joylashtirilgan edi.

Va men kichik kitobni farishtaning qo‘lidan oldim-da, uni yeb qo‘ydim; og‘zimda u asalday shirin edi; ammo uni yeb bo‘lishim bilanoq, qornim achchiq bo‘ldi. Vahiy 10:10.

Vahiyning o‘ninchi bobining o‘ninchi oyatida Yuhanno 1844-yil 22-oktabrdagi achchiq hafsalapirlikni ifodaladi va darhol unga ham muqaddas maskanni, ham lashkarni o‘lchash aytiladi. Doniyor sakkizinchi bob, o‘n uchinchi oyatdagi savol mavzusi ham muqaddas maskan, ham lashkarning oyoq osti qilinishi masalasidir. Yuhanno bizga “majusiylar” “muqaddas shahar”ni “qirq ikki oy” davomida “oyoq osti qilishlari” kerakligini ma‘lum qiladi. Qirq ikki oy Ilyosning uch yarim yili edi. Bu 538-yildan 1798-yilgacha davom etgan Zulmat Asrlari edi. Bashoratda 1844-yil 22-oktabrda turgan Yuhannoga hovlini chetda qoldirish va “uni o‘lchama, chunki u majusiylarga berilgandir, va ular muqaddas shaharni qirq ikki oy oyoq osti qilurlar”, deb aytiladi.

Yuhannoga “ma‘badni, qurbongohni va unda sajda qiluvchilarni o‘lcha” deb aytilganida, Doniyor sakkizinchi bob o‘n uchinchi oyatning so‘zlari bilan aytganda, unga muqaddas joy va lashkarni o‘lchash aytilgan edi. Agar Yuhannoga ming ikki yuz oltmish yilni sanamaslik aytilgan bo‘lsa, unda u 1798 yildan 1844 yilda o‘zi turgan nuqtagacha o‘lchashi kerak edi. 1798 yildan 1844 yilgacha bo‘lgan oraliq o‘lchanganda, qirq olti yilni ifodalaydi. Qirq olti yilning boshlanishi 1798 yilda edi; o‘sha paytda Musoning Isroilning shimoliy xonadoni ustiga aytgan “yetti zamon”i bajo bo‘lgan edi. Qirq olti yilning tugashi 1844 yilda edi; o‘sha paytda Musoning Isroilning janubiy xonadoni ustiga aytgan “yetti zamon”i bajo bo‘lgan edi. Yuhannoning o‘lchovi qirq olti yilga teng keladi. Qirq olti soni ma‘badning timsolidir. Iso: “Bu ma‘badni buzinglar, Men uni uch kunda qayta tiklayman”, dedi, ammo bahs talash qiluvchi yahudiylar ma‘bad qirq olti yil ichida bunyod etilganini da‘vo qildilar.

Iso ularga javob berib dedi: «Bu ma'badni vayron qilinglar, Men esa uni uch kun ichida qayta tiklayman». Shunda yahudiylar dedilar: «Bu ma'bad qirq olti yil davomida qurildi, Sen esa uni uch kun ichida qayta tiklarmisan?» Ammo U O'z tanasining ma'badi haqida gapirayotgan edi. Yuhanno 2:19–21.

Iso Odam Ato qulaganidan keyin uning tanasini, meros bo'lib o'tgan barcha buzilishlari bilan birga, O'zi yenggani kabi biz ham yenga olishimiz uchun namuna ko'rsatish maqsadida qabul qildi. Ikki guvohning daliliga ko'ra, Masihning tanasida to'rt ming yillik gunohning merosiy buzilishlari mavjud emas edi, deb ta'lim berish Bobilning sharobini targ'ib qilishdir, chunki Masih o'sha merosiy zaifliklarni qabul qilmagan, deb o'rgatish katoliklikning asosiy ta'limotlaridan biridir.

Va Iso Masihning jismda kelganini e'tirof etmaydigan har bir ruh Xudodan emas; va bu sizlar keladi deb eshitgan dajjolning ruhidir; u esa hozirdanoq dunyodadir. 1 Yuhanno 4:3.

Chunki dunyoga ko'p aldovchilar kirib kelgandir; ular Iso Masihning tanada kelganini e'tirof etmaydilar. Bunday kishi aldovchi va dajjoldir. 2 Yuhanno 1:7.

Masihning tanasi ma'badi har bir inson tanasining ma'badi edi.

“Masih, Eden bog'ida vasvasaga solingan Odam bo'lganidek, shaytonning vasvasalariga chidash uchun huvillab yotgan sahroda shunchalik qulay bir holatda emas edi. Xudoning O'g'li O'zini xor qildi va inson zoti Edendan hamda o'zining dastlabki poklik va to'g'rilik holatidan to'rt ming yil uzoqlashib ketganidan keyin inson tabiatini O'ziga oldi. Gunoh asrlar davomida inson zotida o'zining dahshatli izlarini qoldirib kelgan edi; va butun inson oilasi bo'ylab jismoniy, aqliy va axloqiy tanazzul hukm surardi.

“Odam Adanda vasvasachi tomonidan hujumga uchraganida, u gunoh dog'idan xoli edi. U Xudo huzurida o'z kamolotining qudratida turardi. Uning mavjudotidagi barcha a'zolar va qobiliyatlar birdek rivojlangan va uyg'un ravishda muvozanatlangan edi.

“Masih vasvasa sahosida Odamning o'rnida turib, u bardosh bera olmagan sinovga dosh berdi. Bu yerda Masih gunohkor nomidan, Odam o'z uyining nuridan yuz o'g'irganidan to'rt ming yil keyin g'alaba qozondi. Xudoning huzuridan ajralgan insoniyat, ketma-ket har bir avlod sayin, Odam Ato Eden bog'ida ega bo'lgan asl poklik, donolik va bilimdan tobora uzoqlashib borayotgan edi. Masih insonga yordam berish uchun yerga kelgan paytida, inson zoti qanday holatda bo'lgan bo'lsa, o'sha holatdagi gunohlari va ojizliklarini O'z zimmasiga oldi. Inson zoti nomidan, O'zida qulagan insonning zaifliklarini ko'tarib, U inson duchor bo'ladigan barcha jihatlar bo'yicha Shaytonning vasvasalariga qarshi turishi kerak edi.”
Selected Messages, 1-kitob, 267, 268.

Yuhanno ikkinchi bobda Masih O'z tanasi haqida ma'bad sifatida gapirgan edi, va Uning tana-ma'badi to'rt ming yillik qo'shilib borgan zaifliklarning aynishlari bilan yuklangan inson tanasi edi. Masih nazarda tutgan insoniy ma'bad qirq olti xromosomadan tashkil topgan. Muso qonunni va ma'badni barpo etish bo'yicha ko'rsatmalarni qabul qilish uchun Sinay tog'iga chiqqanida, u tog'da qirq olti kun bo'lgan edi. Hizqiyol Masih O'z ma'badini ikki tayoqning “o'rtasi”ga qo'yishi haqida so'zlaydi. Yuhannoga o'lchash buyurilgan shimoliy shohlik va janubiy

shohlikning yetti zamoni yakunidan boshlab o'tgan davr qirq olti yil bo'lib, u 1798 va 1844 yillar orasidagi "o'rta"ni yoki vaqt davrini ifoda etardi. Ana shu qirq olti yil ichida Iso ahdning xabarchisi sifatida kelganida to'satdan poklaydigan ruhiy ma'badni barpo etdi. Ahdning xabarchisi sifatida U O'z qonunini O'z xalqining yuraklariga yozar edi. O'sha qonun ikki lavha bilan ifodalanadi. Birinchi lavhada to'rtta amr bor, ikkinchi lavhada esa oltita. Birgalikda ular qirq olti sonini ifodalaydi.

1798-yildan 1844-yilgacha bo'lgan davrda ruhiy Isroilning yig'ilishi ruhiy Isroilning yig'ilishini ifodalaydi, biroq u ma'badning barpo etilishini ham ifodalaydi.

Uning huzuriga kelinglar: U insonlar tomonidan rad etilgan, ammo Xudo tomonidan tanlangan va qadrlil bo'lgan tirik toshdir; sizlar ham tirik toshlar sifatida ruhiy uy, muqaddas ruhoniylar bo'lib barpo etilmoqdasizlar, toki Iso Masih orqali Xudoga maqbul bo'lgan ruhiy qurbonliklarni keltirasizlar.

Shu bois Muqaddas Yozuvda ham shunday bitilgan: Mana, Men Sionda tanlangan, qimmatbaho bosh tamal toshini qo'yaman; va Unga ishongan kishi hech qachon sharmanda bo'lmaydi.

Shunday ekan, imon keltirgan sizlar uchun U azizdir; ammo itoatsizlar uchun quruvchilar rad etgan o'sha tosh burchakning bosh toshi bo'ldi, hamda qoqinish toshi va vasvasa qoyasi bo'ldi, ya'ni kalomga qoqinadigan, itoatsiz bo'lganlar uchun; ular aynan shunga ham tayinlangan edilar.

Lekin sizlar tanlangan naslsizlar, shohona ruhoniylarsizlar, muqaddas xalqsizlar, Xudoning xos xalqsizlar; toki sizlarni zulmatdan O'zining ajoyib nuriga chorlagan Zotning fazilatlarini e'lon qilinglar. Sizlar ilgari xalq emas edingizlar, ammo endi Xudoning xalqsizlar; ilgari rahm-shafqat topmagan edingizlar, ammo endi rahm-shafqat topgansizlar. 1 Butrus 2:4–10.

1798 yildan 1844 yilgacha bunyod etilgan ma'bad itoatsizlikka "tayinlangan" bir toifani o'z ichiga oladi. Ularning itoatsizligi "yetti zamon"ni, "burchak toshi"ni, "quruvchilar rad etgan tosh"ni — ya'ni "qoqinish qoyasi" va "surinish toshi"ni — rad etishlarida namoyon bo'ldi.

"Xudo tomonidan tanlangan" toifa, odamlar tomonidan "rad etilgan" "tosh"ni "tirik tosh" sifatida hamda "Xudo tomonidan tanlangan" va "qimmatli" bo'lgan "tosh" sifatida tanidi. "Xudo tomonidan tanlanganlar", "tanlangan avlod" avvalgi "zamonlarda" "xalq emas edilar, ammo" o'shanda "Xudoning xalqi" bo'lishlari kerak edi. Xudo ikki tayoqni birlashtirganida, U ularni "butparast xalqlar" orasidan olib chiqdi. U 1798 yildan 1844 yilgacha bo'lgan qirq olti yil davomida ikki xalqni bir qilib birlashtirganida, ular Uning xalqi bo'lishlari kerak edi.

Faqat bitta poydevor bor, va o'sha poydevor Iso Masihdir; biroq itoatsizlar tomonidan rad etilgan tarixning poydevori bo'lgan "qoqinish toshi" Musoning "yetti zamoni" edi. "Yetti zamon" 1863-yilda rad etilganida, bu Iso Masihning rad etilishi edi.

1844-yil 22-oktabrda boshlangan muqaddas joyning poklanishi faqatgina ikki ming uch yuz yillik bashoratning amalga oshishi bo'lgan, degan xomxayollar qorishmasi bo'sh bir muqaddas joyni, lashkarsiz bir muqaddas joyni, fuqarolarsiz bir shohlikni tasvirlaydi. Vahiy orqali berilgan

muqaddas joyning maqsadidan ko‘ra ustunroq bo‘lgan hech qanday maqsad yo‘q; ya‘ni muqaddas joyning maqsadi haqida Xudoning O‘zi aytganidan ustunroq maqsad mavjud emas.

Va ular Menga muqaddas bir maskan qursinlar; toki Men ularning orasida istiqomat qilay.
Chiqish 25:8.

Muqaddas Yozuvlarda Xudoning muqaddas maskani doimo mezbon bo‘lgan Uning xalqi bilan bog‘langan. Hizqiyolning ikki tayoqchasi, ya‘ni ikki xalq sifatida ta‘riflanganlari, bitta xalq bo‘lishi kerak edi va Xudoning muqaddas maskani ularning o‘rtasida bo‘lar edi. Daniel kitobining sakkizinchi bobidagi o‘n uchinchi oyat savolini, savolda aslida nima so‘ralayotganini yashirish maqsadida noto‘g‘ri talqin etish, ayni paytda o‘n uchinchi oyatdagi savolga javob berish so‘ralgan “muayyan avliyo”ni ham rad etishdir.

So‘ng men bir muqaddas zotning gapirayotganini eshitdim, va boshqa bir muqaddas zot gapirayotgan o‘sha muayyan muqaddas zotga dedi: Kundalik qurbonlik va vayron qiluvchi gunoh haqidagi vahiy, muqaddas maskan bilan lashkarni oyoq osti qilinishga topshirish uchun, qachongacha davom etadi? U menga dedi: Ikki ming uch yuz kun kecha-kunduzgacha; shundan keyin muqaddas maskan poklanadi. Doniyor 8:13, 14.

Savol berilgan samoviy Zot “o‘sha muayyan avliyo” deb ataladi va bu ifoda ibroniycha “Palmoni” so‘zidan tarjima qilingan bo‘lib, uning ma‘nosi — ajoyib hisoblovchi, sirlarning hisoblovchisidir. Adventizmning markaziy ustuni va poydevori bo‘lgan ushbu parchada Masih O‘zini ajoyib hisoblovchi sifatida namoyon etadi. U buni aynan Muqaddas Kitobdagi eng uzun vaqt bashorati bilan ikki ming uch yuz kunlik vaqt bashorati o‘rtasidagi munosabatni belgilab berayotgan joyda qiladi. Eng uzun vaqt bashorati — bu Musoning qasami bo‘lib, u Levilar yigirma oltinchi bobdagi yetti zamondir. Bu bashorat Isroilning har ikki xonadonining sohib yuborilishi va qullikka solinishini belgilab beradi; ular o‘n uchinchi oyatda oyoq osti qilinadigan “lashkar” sifatida ko‘rsatilgan, o‘n to‘rtinchi oyat esa muqaddas maskanning oyoq osti qilinishi haqidagi bashoratni ko‘rsatadi. Har ikkala bashorat ham 1844-yil 22-oktabrda, Sarefat bevasining ahd elchisining olovi uchun ikki tayoqni yig‘ib bo‘lganidan keyin, amalga oshdi.

Adventizm farishtalar Uilyam Millerga anglatgan bashoratli vaqtning eng birinchi haqiqatini rad etganida, ular o‘zlarini ko‘r qildilar. 1856-yilda Hiram Edsonning sakkiz maqolasi orqali Palmoniy yetti zamon haqidagi nurni oshirishga urindi, ammo behuda. Ular Laodikeyaga bo‘lgan xabarni rad etdilar va Laodikeyaning besh badxulq namoyon bo‘lishini qabul qildilar; shu tariqa o‘zlarini besh nodon bokira sifatida ayon qildilar.

Ishayo yettinchi bobdagi oltmish besh yil, o‘zining boshlanishida miloddan avvalgi 742, miloddan avvalgi 723 va miloddan avvalgi 677-yillarni belgilagan bo‘lsa, tugash tarixida 1798, 1844 va 1863-yillarda takrorlandi. Bu yakuniy tarix Hizqiyo o‘ttiz yettinchi bobdagi ikki tayoqning birlashtirilishi orqali ifodalangan bo‘lib, Sareptalik beva ayol (Yangi Ahdning yunonchasida shunday ataladi) Muqaddas Kitob bashoratining oltinchi shohligi tarixi davomida Xudoning ruhiy Yahudoda (ulug‘vor yurtda) ruhiy Isroil bilan ahd munosabatini o‘rnatishi tarixidir. Bu tarix, oltmish besh yil haqidagi bashoratning oxiri bo‘lishi bilan birga, Vahiy o‘n uchinchi bobdagi yer hayvonining boshlanishini ham ifodalaydi. Muqaddas Kitob bashoratining oltinchi shohligi

boshida ikki tayoqning qo‘shilishi Muqaddas Kitob bashoratining oltinchi shohligi oxirini tasvirlaydi. Bu tarix protestantizm shoxi va respublikachilik shoxining o‘zaro parallel tarixini o‘z ichiga oladi.

Payg‘ambarlikda qudrat, yoxud shox, yoxud millat, yoxud shohlik, yoxud podshoh yoki bosh — ular qo‘llanilgan matnning kontekstiga qarab, o‘zaro almashinuvchi timsollardir. Bu timsollarning barchasi, Hizqiyol ikki millat deb ta’riflagan ikki tayoqqa ham ishora qiladi. Yer hayvonining payg‘ambarlik tarixining boshida protestant shoxi bir millatga, ya’ni bir shoxga jamlandi. Aynan o‘sha tarixning oxirida esa Respublika shoxi murtad protestantizm shoxi bilan birlashib, bir millatni vujudga keltiradi. O‘sha millat Vahiy kitobining o‘n uchinchi bobidagi dengiz hayvoniga bir surat bo‘ladi. Mantiqan, agar biz yetti zamon la’natining guvohligini (u so‘zma-so‘z Isroilning har ikkala xonadoni ustidan ijro etilgan edi) ko‘rishni rad etsak, qadimgi Isroilning o‘sha ikki so‘zma-so‘z xonadoni 1844-yilda qanday qilib ruhiy Isroil millatiga aylanganini, albatta, ko‘ra olmaymiz. Agar biz o‘sha tarixni ko‘ra olmasak, u holda Qo‘shma Shtatlar boshidagi o‘sha tarix oxirdagi tarixni qanday belgilab berishini — Respublika shoxi boshida protestant shoxi orqali tasvirlangan jamlanish jarayoni va o‘zaro qo‘shilishning aynan takrorini qanday amalga oshirishini — mutlaqo “anglamaymiz”.

Biz bu haqiqatlarni keyingi maqolada ko‘rib chiqishda davom etamiz.